

CELÂL AMÂSÎ

(ö. 893/1488)

Fâtih Sultan Mehmed devri
hattatlarından.

Ali Çelebizâde Alâeddin Hasan Çelebi'nin oğlu, meşhur hattat Şeyh Hamdullah'ın dayısıdır. Oğulları Mehmed Cemâleddin ve Celâlîzâde Muhyiddin efendiler de devrin hattatlarıdır. "Celâlî oğulları" diye anılan bu iki hattatla akrabası ve talebesi Abdullah b. İlyâs Efendi (Abdullah Amâsî), Anadolu'nun yedi üstâdından (esâtize-i Rûm) kabul edilir. Celâl Amâsî hat sanatını Hayreddin Maraşî ile beraber Yahyâ Süfî Çelebi'den bir müddet meşkettikten sonra Fettâhî Yahyâ Nisâbü'rî'den çeşitli hatları öğrenerek icâzet aldı. Hatla beraber Tokatlıoğlu Cemâleddin Yûsuf Çelebi'den ilim tahsil etti. II. Bayezid Amasya valisi olunca onun yakınları arasına girdi. Bayezid tahta çıktığı zaman kendisini İstanbul'a davet etti. Celâl Amâsî bir süre İstanbul'da kaldıktan sonra Amasya'ya geri döndü. Amasya Valisi Şehzade Ahmed'e hat hocası oldu. 9 Zilhicce 893'te (14 Kasım 1488) arefe günü burada vefat etti.

Osmanlı hat ekolünün doğuşunda önemli rolü olan Celâl Amâsî'nin kendine has bir tavrı vardı. Bu tarihlerde hat sanatı alanında önemli gelişmelere sahne olan Amasya'da iki hattat etrafında mektep teşekkül etmişti. Bunlardan biri Hayreddin Maraşî, diğeri de Celâl Amâsî idi. Osmanlı-Türk hattatları bu iki koldan gelmiştir. Hayreddin Maraşî kolu İstanbul'da Şeyh Hamdullah mektebiyle devam edip bugüne kadar bütün İslâm

âlemine yayılarak hâkim üslûp olmuştur. Celâl Amâsî kolu ise Amasya'da kısa bir müddet devam etmiş, Şeyh Hamdullah mektebinin daha çok rağbet görmesi sebebiyle daha sonra ilerleyememiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Gülzar-ı Savâb, s. 54; Suyolcuzâde, *Devhâtü'l-küttâb*, s. 30; Âlî, *Menâkıb-ı Hünervârân*, s. 24, 25; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 152; *Amasya Târîhi*, Süleymaniye Ktp., Mikrofilm Arşivi, nr. 3681-3682, VIII, 135-137; Ayverdi, *Fâtih Devri Hattatları*, s. 22.

MUHİTTİN SERİN

CELÂL el-BEKRÎ

(جلال البكرى)

Ebü'l-Bekâ' Celâlüddîn Muhammed
b. Abdîrahmân b. Ahmed
el-Bekrî es-Siddîkî
(ö. 891/1486)

Şâfiî fakihi.

2 Safer 807'de (10 Ağustos 1404) Behnesâ yakınlarında Nil'in batı kıyısında bulunan Dehrût'ta doğdu. Soyu Hz. Ebû Bekir'e ulaşan Bekrî ailesine mensuptur. Meşhur mutasavvîf ve âlim Ebü'l-Hasan el-Bekrî'nin babası, Şâzeliyye tarikatının Bekriyye kolunun kurucusu Ebü'l-Mekârim el-Bekrî'nin dedesidir. İlk öğrenimini Dehrût'ta yaptı. Fıkıh dersi aldığı dedesinin ölümü üzerine Kahire'ye giderek oraya yerleşti. Kahire'de Takıyyüddin b. Abdülbârî, Şemseddin Sibt İbnü'l-Lebbân, Zeynüddin el-Kumnî, Muhammed b. Abdüddâim el-Birmâvî, Alemüddin el-Bulkînî, Celâleddin el-Bulkînî, Ebü'l-Feth İbnü'l-Kâyâtî ve Veliyyüddin İbnü'l-İrâkî gibi hocalardan fıkıh, usûl-i fıkıh ve hadis okudu. 863'te (1459) İskenderiye ka-

dılığına tayin edildi. Daha sonra uzun yıllar Kahire'de kadî nâibliği yaptı, bu arada talebe okuttu. 875'te (1470-71) nâiblikten ayrıldı. Kâyâtî'nin ölümünden sonra Baybars Medresesi şeyhliğine getirildi. İki defa hacca giderek bir müddet orada mücâvir kaldı. 891 Rebîülâhîrinde (Nisan 1486) Kahire'de vefat etti.

Zamanında Şâfiî fikhini en iyi bilen hukukçulardan biri olarak tanınan ve ömrünün büyük bir kısmını talebe okutmak ve fetva vermekle geçiren Celâl el-Bekrî, Şâfiî fikhina dair çeşitli şerh ve hâşiyeler kaleme aldı. Kaynaklarda adı geçen eserlerinin başlıcaları şunlardır: *Şerhu Tenkîhi'l-Lübâb* (hocası Veliyyüddin İbnü'l-İrâkî'nin *Tenkîhu'l-Lübâb* adlı eserinin şerhidir); *el-Fethu'l-azîzî* (*Muhtaşarü't-Tebrîzî*'nin şerhidir); *Nüket* (*Hâşiye*) *alâ Minhâcî't-tâlibîn*; *Behcetü'r-râgîbîn bi-havâşî Ravzâtî't-tâlibîn* (son iki kitap Yahyâ b. Şeref en-Nevevî'nin eserleri üzerine yazılmıştır).

BİBLİYOGRAFYA :

Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmî*, VII, 284-286; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâî*, II, 182-183; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1542, 1626; Ali Paşa Mübârek, *el-Hıta'âtü't-Tevfîkiyye*, Kahire 1983, III, 431; *İzâhu'l-meknûn*, I, 200, 271; II, 588; *Hedîyyetü'l-ârifîn*, II, 214; Ziriklî, *el-A'lam*, VII, 67; Kehhâle, *Mu'cem'ü'l-mü'ellifîn*, X, 134; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, I, 344.

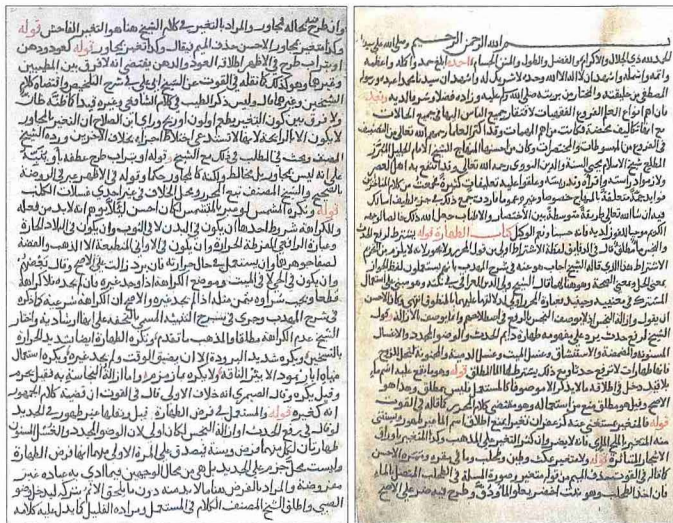
HALİT ÜNAL

CELÂL HOCA

(1882-1961)

İmam-hatip okullarının
açılmasındaki gayretleriyle tanınan,
bu okullarda müdürlük
ve hocalık yapan din âlimi.

Asıl adı Mahmut Celâlettin (Ökten) olup Trabzon'da doğdu. Baba tarafından Gürçüzâdeler olarak bilinen, dinî ilimler alanında isim yapmış köklü bir aileye mensuptur. Dört yaşında iken babası Sâlih Zihni Efendi'nin, kısa bir süre sonra da annesi Güller Hanım'ın vefatı üzerine babaannesinin himayesinde büyüdü. Küçük yaşta hafızını tamamladı. Rüşdiye bitirdikten sonra Trabzon İdâdisi'ne kaydoldu; bir yandan da medreseye devam etti. İdâdîde okuduğu yıllarda dedesi Ömer Feyzî Efendi'nin yerine Trabzon Çarşı Camii'nin imam-hatipliğini yaptı. Mezun olunca İstanbul'a giderek Dârülmualimîn-i Âliyye'ye girdi (1905). Bu okulu bitirdikten sonra Dârülfünun Edebiyat Şubesi'ne kaydoldu. II. Meşrutîyet'in ilânı ile İstanbul'da huzurun bozulması üzerine öğrenimini yarıda bırakarak bir

Celâl
el-Bekrî'nin
Hâşiye
"ale'l-Minhâc"
adlı eserinin
ilk iki sayfası
(Süleymaniye Ktp.,
Ayasofya,
nr. 1120)